

B3). Samaten vaikutus jäisi pieneksi sellaisissa haitoissa, joita nautittua litramäärää kohti kertyy paljon alhaisilla kulutustasoilla oleville, usein harjaantumattomille alkoholien käyttäjille.

Johtopäätöksenä koko laskuesimerkistä on, että pelkästään suurkuluttajiin kohdistuvat toimet eivät välttämättä vaikuta ratkaisevasti alkoholihaitoista aiheutuvaan kokonaisuhaittakuormaan. Koko väestöön ulotettu esimerkin mukainen toimenpide voisi ainakin joksikin aikaa alentaa haittakuormaa enintään 5 prosentin verran, kun edellä esitetyt vastaväitteet otetaan huomioon. Vaikutus olisi samansuuruinen kuin se, joka on saavutettavissa noin 8—10 prosentin suuruisella alkoholien reaalihintojen korotuksella muiden taloudellisten seikkojen pysyessä ennallaan. Viiden prosentin tilapäisenkin vähennys haittakuormaan on tietysti arvokas saavutus sekä koko yhteiskunnan että ongelmista kärsivien ihmisten kannalta.

Suurkuluttajiin kohdistuvat toimet eivät voi korvata muita alkoholihaittojen torjuntaan tähtääviä toimia, mutta ne ovat ilman muuta tärkeä lisä. Interventioita ei pidä kuitenkaan tarkastella yksinomaan alkoholihaittojen torjunnan näkökulmasta; ne ovat myös selkeästi osa yksittäisille kansalaisille tarjottavia terveydenhuoltopalveluja, ja niihin näyttää myös kohdistuvan aitoa kiinnostusta ja kysyntää. Siksi niiden kehittämiseen on suhtauduttava vakavasti.

Kirjallisuus

Ahtola, Juha & Ekholm, Anders & Somervuori, Antti: Bayes estimates for the price and income elasticities of alcoholic beverages in Finland from 1955 to 1980. *Journal of Business & Economics Statistics* 4 (1986): 2, 199—208

Alkoholipolitiikka ja kansalaismielipide 1989. Panimoliiton tilaama mielipidetutkimus. Suomen Gallup Oy, toukokuu 1989

Fahrenkrug, Hermann: Gesundheitspolitische Initiativen zur Alkoholproblematik in den Mitgliedstaaten der Europäischen Gemeinschaften. Freiburg: Gesomed, 1986

Kendell, R. E.: Drinking sensibly. *British Journal of Addiction* 82 (1987), 1279—1288

Kreitman, Norman: Alcohol consumption and the preventive paradox. *British Journal of Addiction* 81 (1986), 353—363

Kristenson, H. & Öhlin, H. & Hulten-Nosslin, M.-B. & Trell, E. & Hood, B.: Identification and intervention of heavy drinking in middle-aged men: results and follow-up of 24—60 months of long-term study with randomized controls. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research* 7 (1983), 203—209

Partanen, Juha & Montonen, Marjatta: Alcohol and mass media. WHO, Regional Office for Europe. *Euro Reports and Studies* 108. Copenhagen 1988

Simpura, Jussi (toim.): Suomalaisten juomatavat. Haastattelututkimusten tuloksia vuosilta 1968, 1976 ja 1984. Helsinki: Alkoholitutkimussäätiö, 1985

Suokas, Antti: Alkoholien suurkuluttajien mini-interventiotokokeilu. *Suomen lääkäri* 44 (1989): 15, 1524—1529. 1989 a

Suokas, Antti: Onko alkoholinkäytön biokemiallinen seulonta eettistä? *Duodecim* 105 (1989), 72—73. 1989 b

Suurkulutukselle suitset terveystarkastuksilla. Professori Mikko Salaspuron haastattelu. *Neuvoa-antavat* 1/1988

Wallace, P. & Cutler, S. & Haines, A.: Randomized controlled trial of general practitioner intervention on patients with excessive alcohol consumption. *British Medical Journal* 297 (1988), 663—668

Yhteiskunnan muutos ja alkoholipolitiikka. Vuoden 1987 alkoholikomitean mietintö. Komiteanmietintö 1989:1. Helsinki 1989.

Jussi Simpura

Anopille kelpaavaa olutta?

Suomessa vierailevan ulkomaalaisen huomio kiinnittyy melkein ensimmäiseksi ilmiöön, jota voidaan kutsua ”olutkulttuuriksi”. Kun on selvinnyt alkoholijuomien hintojen aiheuttamasta alkujärkytyksestä, rupeaa vähitellen alistuneena hyväksymään nautinnosta perityn korkean hinnan ja sitten, ainakin minun tapauksessani, kiinnostumaan siitä, miten käyttää taloudelliset resurssinsa parhaalla mahdollisella tavalla. Tietysti käsitykseni optimaalisesta omenkulutuksesta heijastelee ikääni, sukupuoltani ja en-

nen kaikkea kansallisuuttani. Koska olen skotti, olen mal-lasjuomien harras ystävä. Tässä esityksessä tuon esiin eroja ja yhtäläisyyksiä maidemme oluenjuonnissa.

Ikäni on tärkeä tekijä (40-vuotiaana katson kuuluvani pikemminkin myöhäisnuoruuteen kuin varhaiseen keski-ikään), sillä tämän hetken Skotlannissa nuorilla on oluesta erilaiset käsitykset kuin minulla. Skotlannissa (ja Englannissa) nuoret suosivat nykyään hyvin voimakkaasti olutta, jota kutsutaan vahvaksi lageriksi. Koko englantilainen ”lager-ilmiö” on tiedotusvälineiden paisuttelua. Vahvoja lagereita ovat esimerkiksi saksalainen Holsten Pils, tšekkiläinen Pilsner Urquell, hollantilainen Grolsch, amerikkalaiset tuontiluet ja brittipanimoiden omat sovellukset

mannermaan merkeistä. Joitakin amerikkalaisia tuotteita *minun* on vaikea pitää oluina lainkaan, koska niiden valmistamisessa on tavanomaisen mallasohran lisäksi usein käytetty jopa riisiä. Suomalaisia oluenharrastajia saattaa hämmästyttää se, että monet näistä oluista, joita Skotlannissa pidetään vahvoina ja jotka kansan suussa kulkevat ”sähkösovan” nimellä, eivät itse asiassa ole paljontaan vahvempia kuin suomalaiset kolmosoluet ja että vain harvojen alkoholipitoisuus lähennee nelosoluiden tasoa.

Skotlannissa nuorten ja opiskelijoiden olutkulttuurissa arvostetaan vahvoja oluita, koska juomisella on heidän keskuudessaan tavoitteena nopea humaltuminen. Vanhemman väen arvostukset ovat toiset. Skotlannin anniskelulain höllentäminen antoi pubeille mahdollisuuden noudattaa melko joustavia aukioloaikoja. Koska tunnen tilanteen ennen uuden lain voimaantuloa ja sen jälkeen, tiedän vanhempien alkoholin käyttäjien suhtautuvan juomiseen nyt paljon rennommin. Ihmiset ehkä juovat enemmän (kukaan ei oikeastaan tiedä sitä Ison-Britannian tilastointitapojen vuoksi), mutta he käyttävät siihen myös enemmän aikaa.

Skotlannin tynnyrioluissa on Suomeen verrattuna kaksi selkeää eroa. Ne liittyvät Skotlannin runsaaseen merkkivalikoimaan ja myös skottioluiden alkoholipitoisuuksiin, jotka yleensä sijoittuvat Suomen ykkösoluen ja kolmosoluen väliin. Tummiin oluiden, jokaisen vakavan olutkulinaristin vakiojuomien, valikoima on niin runsas, että lehdistä on mahdollista julkaista alan harrastajille suunnattuja palstoja, joilla annetaan vinkejä pubeista ja olutmerkeistä. Vaikka vahvoja oluita voidaankin suosittelaa juotavaksi vähäisiä määriä, pääpaino annetaan oluille, joita sanotaan ”illanistujaisoluiksi”. Illanistujaisolutta juodaan ystävien kanssa ja kohtuullisen kauan, ehkä kolmekin tuntia, eikä sen siksi ole syytä olla kovin vahvaa. Vanhat tynnyriolutluokitukset on Skotlannissa herätetty henkiin, ja oluennauttijat voivat valita 60, 70, 80 tai 90 shillingin olutta — luokitus perustuu joskus ammoin vallinneisiin tynnyrihintoihin. Alkoholipitoisuus noudattaa melko tarkasti hintaluokkia, vaikka nykyään oluen verotus ei Ison-Britanniassa perustukaan suoraan alkoholin määrään. Kuluttajat torjuivat yritykset yhdenmukaistaa brittiläistä oluenpanoa ja erityisesti korvata pubin kellarissa tynnyreissä käymistään jatkava olut pastöroidulla astiaoluella. Ja niinpä tänään monet panimot, suurista monikansallisista jättiläisistä pubien perähuoneissa toimiiviin pikku panimoihin saakka, tuottavat laajan valikoiman mitä erilaisimpia oluita. Elävän eli puutynnyrissä muhineen oluen laatu riippuu varastointiolosuhteista ja -menetelmistä ja siitä, miten sitä valutetaan lasiin ja niin edelleen, joten olutkolumnisteilla riittää kirjoitettavaa. Useimmilla 80 shillingin oluilla, joita sanotaan myös raskaiksi oluiksi, vierteen ominaispaino on noin 1 036, joka vastaa noin 9:ää painoprosenttia. Suomalaisen ykkösoluen painoprosentti on noin 6—7,5 ja kolmosoluen 10,5. Lopullinen alkoholipitoisuus riippuu tietenkin sokerin määrästä, joka käymisestä on jäänyt jäljelle, ja Skotlannissa tuo pitoisuus vaihtelee oluttyypin mukaan 2,5 tilavuusprosentista 3,5 tilavuusprosenttiin. Huvittavana sivuhuomautuksena kerrottakoon skottikuluttajan yleensä kuvittelevan, että olutta verotetaan raskaasti ja että valmistevero vie tuopin hinnasta leijonanosan. Se ei ole totta, olutpintin hinnasta

valmistevero vie vain noin 18 pennyyä. Panimot ja kapakoitsijat jakavat yhdessä voiton, jonka ne keräävät rahastamalla yhdestä pintistä yli punnan.

70 shillingin olut, jota kutsutaan vaaleaksi olueksi, vaikka se itse asiassa on hyvin tummaa, on Edinburghin pubeissa noussut uudestaan suureen suosioon. Olut sopii illanistujaisiin, jolloin sitä voi juoda neljäkin pinttiä eli kolmatta litraa. Vahvempi olut ei sopisi siihen. Kapakanpitäjillä olisi vaivaa humalaisista asiakkaista, ja asiakkailla riesaa erinäisistä jälkiseurauksista. 70 shillingin olut on myös mainio ruokajuoma lounaalla, ja sitä voi hyvin juoda pari pinttiä heti töiden jälkeen.

Sitä vastoin Suomessa yleisin olut on vähäisten kokemusteni mukaan neljännen veroluokan astiaolut, jota useimmiten lasketaan puolen litran tuoppeihin. En ole vielä löytänyt baaria, josta saisi tuopissa kolmosolutta, vaikka sitä pyydettyä onkin saatavana pulloissa. Jos tilaa vain olutta, juomanlaskija olettaa ilman muuta, että halutaan nelosta. A-olut on mukiinmenevä juoma suppeasta valikoimastaan huolimatta — panimoteollisuuden keskittymisen vuoksi merkkejä on vähän — mutta kaikki oluet ovat tyyppiä, jota Skotlannissa sanottaisiin lageriksi. Sitä ei juurikaan hyödytä juoda ”elävänä” eikä siitä kannata etsiä makuvivahteita, kuten teemme juodessamme tummia oluitamme. Mutta ellei siihen ole tupattu liikaa hiilihaptoa, se on siedettävää myös tuopissa.

Omasta näkökulmastani katsottuna ongelmana on sen suuri alkoholipitoisuus. Minusta on nimittäin mukava istua iltaa pubissa ja nauttia olutta melko suuria määriä, noin kaksi litraa. Tämä näyttää olevan myös suomalaisten olutveikkojen suosima tapa, mutta olen huomannut, että vaikka kahden litran annos A-olutta illan mittaan saa aikaan ihan miellyttävän olon, seuraava aamu ei ole aivan niin autuas. Ja jos samana iltana juo vielä lisää alkoholia jossakin muodossa, ottaa ison riskin. Mutta kun ensimmäisellä käynnillä Suomessa olin skottiystävieni kanssa huomannut keskioluen laajan saatavuuden, vietimme monia miellyttäviä iltoja juomalla olutta samoja määriä kuin kotona Skotlannissa ja saavutimme saman tutun hienovärisen humaltumisen asteen ilman ikäviä seuraamuksia aamulla.

Ostoskeskuksissa keskiolut on havaintojeni mukaan erittäin suosittu, kun taas ykkösolutta pidetään melkein pä alkoholittomana juomana. Itse asiassa ykkösolut on kelvollinen juoma, vaikkakin tumman, lämpimän nautittavan oluen ystävänä en erityisemmin perusta lagereista, jotka tarjoillaan kylminä ja joista makuvivahteet puuttuvat lähes kokonaan. Ehkä lagerista juuri alkoholipitoisuuden avulla tehdään juomakelpoista. Skotlannissa on kuitenkin tarjolla lagereita, jotka väkevyydeltään vastaavat ykkösolutta ja joita lagerin ystävät juovat tuopista. Mutta niitä ei suinkaan pidetä alkoholittomina. On ironista, että erästä panimoa arvosteltiin voimakkaasti, koska se mainosti melko mietoa merkkiään lauseella ”se puree”. Sen ajateltiin viittaavan oluen (olemattomaan) suureen alkoholipitoisuuteen ja siksi rohkaisevan ihmisiä juomaan sitä pelkästään humaltumisen vuoksi. Skotlannissa alkoholittomat lagerit tunnistaa välittömästi mausta, joka monissa tapauksissa on ällöttävän lattea, ja useimmat juojat pystyisivät helposti erottamaan Koffin ykkösen kaltaiset oluet alkoholittomista oluista.

Kotona Skotlannissa en yleensä juo lounaalla alkoholia paitsi viikonloppuisin tai jos tapaan sellaisia ystäviä, joita näen harvoin. Silloin kaksi tuoppia 80 shillingin olutta on järkevä katto, mikäli aikoo iltapäivällä tehdä vielä töitä. Kaksi tuoppia A-olutta riittää mielestäni kevyesti viemään työhalut muutamaksi tunniksi. Täällä Suomessa saatan lounaalla toisinaan tilata pullon keskiolutta, ja jos kohtuu-

tonta hintaa ei oteta huomoon, sitä juo mielellään. Muuan suomalaisista ystäväistäni selitti kerran, että tavallisen kadunmiehen mielestä A-olut on paljon parempaa kuin keskiolut, jota ei pidä tarjota edes anopille. Jos vaihtoehdot ovat nämä, suosittelen anopille vain yhtä tai kahta pullollista, ellei sitten pidä enemmän humaltuneesta anopista.

John Duffy

Tietää että on aika olla hiljaa mutta joutuu sanomaan sen ääneen

Kari Levola

Valo, kopio

Jonkun lapsi on unohtunut keinuun.
Koulusta palaavat
pomppivat porraskäytävässä.
Surullista miestä
ei ole viikkoon näkynyt.
Ja nainen joka iltapäivisin
kiirehtii postilaatikoille
on käynyt vanhemmaksi.
Jos lähden, joudun palaamaan.
Kenties lehdet ovat silloin jo pudonneet
ja on taas keksittävä
joku tekosyy elää.

Valo, kopio
niin kuin pimeyskin.
Vuokraamme kodiksi halvan huoneen
sillan ja soramontun välistä,
jatkan kävelyä ikkunalaudalla:
oi sateessa lionneet kirjeet
oi sumu, suutelen sinua
oi muistamisen valkoinen ja väri.
Köytän vain tavarani lattiaan, nuku jo.

Veren paine

Deadline, humala
kaunis tyttö jota en
ole vuoteen nähnyt.
Pelon jälkeen
pyörtyminen uneen, vapina.
Herääminen, särky, työ.
Herääminen, särky, työ, odotus.
Työ ja odotus
deadline, humala.

Maailma loppuukin puuhun, oksaan, tilheen
pimeänä ajava juna
kesän perhonen kuolleena selässään,
oi, ja salakkaparvi venevalkamassa,
suu, kaunein suu, ja syvä.

Uskon ihmisen silmiin, valoon silmissä.
Repussa on
pullo kirkasta
tuo se sieltä.